

София френзукият инженер Шарл Бертолоз. Концесионерът предложил да доставя енергията за уличното осветление по 18 стотинки, енергията за частното осветление по 70 стотинки, а тази за двигателна сила — по 20 стотинки единният киловат — час. Не се изменили 6 месеца и концесионерът поискал от градския съвет да му разреши да прехвърли концесията върху две новоосновани дружества. Градският съвет удовлетворил искането на инж. Бертолоз и концесията за електрическото осветление получило „Сосиете де гран траво де Марсей“, а тази за трамваит — „Сосиете франко-белж дьо трамвай електрик дьо София“. По такъв начин, от една единна и неразделна концесия се създали две отделни и независими концесии.

След сключване на договорит, концесионерит пристъпили към работа, които тръбвало да извършат въ срок от две години. На 1. IV. 1890 г. започнала построята на водната централа на р. Исър, при с. Панчарево — проектът за Боянската централа бил изоставен, като същевременно почнали подготовителнит работи по електроснабдяването на града и по строежа на трамваит линия.

Вътрешността на електрическа централа „Панчарево“

Най-после, мечтата на градския съвет се осъществила. След 18-месечна работа, на 1. XI. 1900 г. тържествено било пузнато въ действие електрическото осветление. София свѣтвала! А два месеца по-дър това софийци изпитали нова радост от новото културно постижение — на 1. I. 1901 г. първит електрически трамвай се движил вече въ софийскит улици.

Електроснабдяването на града се извършвало само от Панчаревската централа, въ която били инсталирани 4 машинни групи, мощни по 500 к. с. Концесионерът на трамваит построил въ София за своит нужди две парни вертикални машини, мощни по 250 к. с., без, обаче, да ги пуска въ действие — купувал енергия от кон-

цесионера на осветлението по 5 стотинки единния киловат час.

Първото премяне на уличното осветление станало на 29. X. 1900 г., когато били изстелявани 600 лампи, а газелит фенери били премахнати.

След започване експлоатацията на електрическото осветление през 1901 г. концесионерното предприятие обхванало: електрическата централа „Панчарево“, мощна 2,000 к. с., която произвела през 1901 г. 2,500,009 квч.; въздушна мрежа високо напрежение — 30 квм.; мрежа ниско напрежение — 32 квм. и 20 броя трансформаторни канти. Общият брой на абонатит възлизал на 249 души, от които 246 абонати за чисто осветление и 3 абонати за двигателна сила: Дворецът, трамваит и мелницата „Джумалиев“.

За да обезпечи редовното електроснабдяване на града и да предотврати капризит въ р. Исър, които се повтаряли два пъти годишно — през януарий и август, както и да посрещне постоянно растящата консумация на енергия, концесионерът построил през 1902 г. парната централа „София“, находяща се на уд. Мария Луиза, въ която построил две парни машини, мощни по 600 к. с. Въследствие нуждит на концесията наложили през 1905 г. да бъде инсталирана трета машина, също от 600 к. с., а през 1908 г. — четвърта машина от 1,600 к. с.; през 1912 г. — пета машина от 2,200 к. с., а през 1915 г. била доставена още една машина 2,200 к. с., която била инсталирана от Общината през 1917 г. Така че общата инсталирана мощност на централата „София“ възлизала на 7,800 к. с.

На 19. IX. 1908 г. концесията на електрическото осветление била прехвърлена от Сосиете де гран траво де Марсей върху новооснованото Електрическо д-во за София и България — днешният концесионер по електроснабдяването на Столицата.

След първоначалното инсталиране на четири машини по 500 к. с., въ Панчаревската централа били инсталирани допълнително още две машини по 850 к. с. През 1928 г. концесионерното дружество демонтирало една машина от 500 к.с. и на нейно място монтирало друга от 1,800 к. с., съ което инсталираната мощност на централата се увеличила на 5,000 к. с.

На 1. IX. 1916 г., през време на Свѣтовната война, Столичната община взима експлоатацията на концесият за осветлението и трамваит въ свои ръке. На следующата година идеята от 1891 г. за използване водната сила на Боянската рѣка назрѣла отново и се слага на разискване въ Общинския съвет. Последният решава да се застрои Боянската централа и за целта поръчва въ Виена две комплектни машинни групи, мощни по 1,000 к. с.

Неочаквано настъпващият край на войната през 1918 г. попрѣчил на фирмата — строителка да достави машинит за централата. Появилата се инфлация въ Австрия допринесла също чувствително за протакане изпълнението на доставката, до като най-после, след дълги преговори, спорелит около цената на поръчката били приключени и машинит доставени и монтирани. Централата „Бояна“ — пър-